

Ευγενία Λιοσάτου*

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ: ΠΡΟΞΕΝΟΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

Ο Ιάκωβος Πυλαρινός (1659-1718), γεννημένος στο Ληξούρι της Κεφαλονιάς το 1659, αποτελεί εξέχουσα φυσιογνωμία της εποχής του.¹ Είναι γνωστή η συμβολή του στην ιατρική επιστήμη και συγκεκριμένα στην επιστημονική εφαρμογή του εμβολιασμού για την προστασία από την ευλογιά.² Στις αρχές του 18ου αιώνα προέβη, μαζί με τον ιατρό Εμμανουήλ Τιμόνη (1669-1720) από τη Χίο, στην εισαγωγή της τεχνικής του ευλογιασμού ως προληπτικής μεθόδου για την αντιμετώπιση της ευλογιάς. Η φήμη του επί του θέματος είναι διεθνώς διαδεδομένη και το όνομά του αναφέρεται ήδη από τον 18ο αιώνα σε σημαντικά εγκυκλοπαιδικά και βιογραφικά λεξικά.³

*Η Ευγενία Λιοσάτου είναι φιλόλογος, δρ Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ca' Foscari Βενετίας.

1. A. ZENO, *Giornale dei letterati d'Italia*, τ. 31, Appresso Gio, Gabbriello Hertz, Βενετία 1718, σσ. 332-336· A. MASARACHIS, *Vite degli uomini Illustri dell'isola di Cefalonia*, μετάφραση του N. Tommaseo, Gio. Cecchini, Βενετία 1843, σσ. 93-109· Η. ΤΣΙΤΣΕΛΗΣ, *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα: Συμβολαί εις την ιστορίαν και λαογραφίαν της νήσου Κεφαλληνίας εις τόμους τρεις*, τ. Α', Π. Λεωνής, Αθήνα 1904, σσ. 557-560.

2. Για το έργο του και την προσφορά του στην ιατρική επιστήμη βλ. A. ZULATTI, *Notizie degli innesti di vaiuolo fatti in Cefalonia*, Βενετία 1768· U. TUCCI, «Jacopo Pilarino pioniere dell'innesto del vaiolo», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), σσ. 421-434· ΓΕΡ. Η. ΠΕΝΤΟΓΑΛΟΣ, *Γιατροί και Ιατρική Κεφαλονιάς στα χρόνια των ξενικών κυριαρχιών (1500-1864)*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 130-136· S. GEROULANOS, «Iakovos Pylarinos (1659-1718) and his contribution to variolation», *Gesnerus Araau* 35 (1978), σσ. 264-75.

3. *Nuovo Dizionario storico ovvero Storia in compendio di tutti gli uomini che sono resi illustri segnando le epoche delle nazioni e molto più dei nomi famosi per talenti di ogni genere ecc.*, sulla settima edizione francese del 1789, tradotto in italiano, τ. XV, a spese Remondini di Venezia, Μπασσάνο 1796· *Dizionario storico della medicina, che contiene l'origine, i progressi di quest' arte...*, composto in francese dal Signor'Eloy, τ. V, per Benedetto Gessari, Νάπολη 1765· *Dizionario biografico universale contenente le notizie più*

Σε αυτήν τη μελέτη ο Ιάκωβος Πυλαρινός παρουσιάζεται μέσα από κάποια έγγραφα των αρχείων Βενετίας ως ιατρός στο Ναύπλιο (1690-1694) και ως πρόξενος Βενετίας στη Σμύρνη (1710-1714). Ωστόσο, των εγγράφων προηγείται μια σύντομη αναφορά της αξιόλογης επιτυχημένης πορείας του.

Σε ηλικία δέκα ετών βρίσκεται στη Βενετία για τις σπουδές του⁴ και στη συνέχεια μεταβαίνει στην Πάδοβα, για να σπουδάσει Νομική. Το 1676 αναφέρεται ως εγγεγραμμένος φοιτητής της Νομικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο της Πάδοβας απ' όπου θα αποφοιτήσει το 1677. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα που περνάει στη γενέτειρά του, επιστρέφει στη Βενετία και το 1679 εγγράφεται στην Ιατρική Σχολή της Πάδοβας, από την οποία θα αποφοιτήσει περίπου δέκα χρόνια αργότερα, και συγκεκριμένα στις 30 Ιουλίου 1688.⁶

Υπάρχουν αντιφάσεις σχετικά με τη χρονολογία λήψης του διδακτορικού του διπλώματος και άσκησης της ιατρικής, όπως ορθώς σημειώνουν ο Γερ. Η. Πεντόγαλος και ο U. Tucci.⁷ Ως ιατρός είχε εξαιρετική και διεθνή σταδιοδρομία, καθώς υπηρέτησε ως προσωπικός ιατρός του Ισμαήλ Καπιτάν πασά της Κρήτης, του πρίγκιπα της Βλαχίας Καντακουζηνού, του αυτοκράτορα Πέτρου της Ρωσίας, του Βενετού αρχιστράτηγου Φραγκίσκου Μοροζίνι και των ηγεμόνων Βλαχίας και Μολδαβίας.⁸

Πολλές από τις παραπάνω πληροφορίες που καταγράφουν οι βιογράφοι του, και κυρίως η πληροφορία ότι διετέλεσε τη θητεία του κοντά στον Μοροζίνι, μπορεί να πιστοποιηθεί και από έγγραφο των Προβλεπτών για την Υγεία (*Magistrati alla Sanità*) της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας απευθυνόμενο στον δόγη, που αναφέρεται στη θητεία του Πυλαρινού ως ιατρού στο Ναύπλιο. Ειδικότερα, οι Προβλεπτές Υγείας σε αναφορά τους, που φέρει την ημερομηνία της 25ης Μαΐου 1694, μας δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τον Ιάκωβο Πυλαρινό,

importanti sulla vita e sulle opere degli uomini celebri..., prima versione dal francese, τ. IV, David Passigli tipografo-editore, Φλωρεντία 1846· *Storia della letteratura italiana nel secolo 18, scritta da Antonio Lombardi*, τ. II, La Tipografia Generale, Μόντενα 1828· *Studi bibliografici e biografici sulla storia della geografia in Italia, tipografia Elzeviriana*, Ρώμη 1875.

4. A. ZENO, *ό.π.*, σ. 332· A. MASARACHIS, *ό.π.*, σ. 93.

5. ΓΕΡ. Η. ΠΕΝΤΟΓΑΛΟΣ, *ό.π.*, σ. 131.

6. U. TUCCI, *ό.π.*, σ. 425.

7. Σύμφωνα με τον Α. Μαζαράκη ο Πυλαρινός ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Ιατρική δύο χρόνια μετά την εγγραφή του στο Πανεπιστήμιο, ενώ σύμφωνα με τον U. Tucci δέκα χρόνια αργότερα. Βλ. A. MASARACHIS, *ό.π.*, σ. 94· U. TUCCI, *ό.π.*, σ. 425· ΓΕΡ. Η. ΠΕΝΤΟΓΑΛΟΣ, *ό.π.*, σ. 131.

8. A. MASARACHIS, *ό.π.*, σ. 96.

ιατρό Ναυπλίου (Napoli di Romania), και πιστοποιούν ότι «έχει εξασκήσει την Ιατρική Τέχνη σε διάφορες χώρες και ότι έχει λάβει από τον ίδιο τον δόγη εντολή να προβεί στο Ναύπλιο για να αναλάβει εκεί τα καθήκοντα ιατρού με τον συνήθη κανονικό μισθό».⁹ Στο έγγραφο αναφέρεται ότι ο Πυλαρινός είναι «πτυχιούχος τόσο της Ιατρικής όσο και της Νομικής από το Πανεπιστήμιο της Πάδοβας, γεγονός που αποδεικνύει την κατάρτισή του, και έχει αποκτήσει ικανότητες κατά το πέρασμα των χρόνων ως αρχίατρος του διπλωματικού αντιπροσώπου της Βλαχίας και ως ιατρός του τσάρου της Μόσχας». Σχετικά με την άσκηση της ιατρικής στην Κωνσταντινούπολη οι Προβλεπτές Υγείας αδυνατούν να την πιστοποιήσουν, μέχρι να κατατεθούν οι σχετικές αναφορές από τους αρμόδιους. Ολοκληρώνοντας την αναφορά τους οι Προβλεπτές δηλώνουν ότι παρά τις ιατρικές ικανότητες του Πυλαρινού δεν μπορούν να λάβουν θέση σχετικά με «αίτημα παραμονής του στο Ναύπλιο» και προωθούν το θέμα στους ανωτέρους τους.

Μετά το θάνατο του δόγη Μοροζίνι, όμως, το 1694 ο Πυλαρινός επιστρέφει στη Βενετία και από εκεί θα ξεκινήσει μια ενδιαφέρουσα ιατρική πορεία καθώς, αμέσως θα μεταβεί στη Βλαχία για τέσσερα χρόνια για να αναλάβει ιατρικά καθήκοντα.¹⁰

Κατά το διάστημα αυτών των μετακινήσεων (από το 1677 μέχρι και το 1699) δεν χάνει επαφή με την Κεφαλονιά, στην οποία επιστρέφει ευκαιριακά κυρίως για οικογενειακά θέματα.¹¹ Το 1700 βρίσκεται στη Βενετία απ' όπου θα ταξιδέψει για το Λιβόρνο, τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη μέχρι το 1701. Στη συνέχεια μεταβαίνει πάλι στη Βλαχία και ασκεί την ιατρική εκεί για τρία χρόνια,¹² μέχρι να φύγει για την Κωνσταντινούπολη, όπου θα παραμείνει έως το 1707. Τότε ακολουθεί μια περίοδος περιηγήσεως σε Λιβόρνο, Σμύρνη, Χαλέπι και Αίγυπτο, την οποία ο Πυλαρινός θα περιγράψει λεπτομερώς στο ανέκδοτο έργο του *Relazione dei viaggi*.¹³ Κάποια αποσπάσματα των περιγραφών των ταξιδιών του δημοσιεύτηκαν από τον J. Morelli.¹⁴

9. A.S.V., *Provveditori e Sopraprovveditori alla Sanità nella Repubblica*, b. 55, έγγραφο 25ης Μαΐου 1694.

10. A. MASARACHIS, *ό.π.*, σσ. 94-95.

11. Βλ. ΓΕΡ. Η. ΠΕΝΤΟΓΑΛΟΣ, *ό.π.*, σσ. 131-133.

12. A. MASARACHIS, *ό.π.*, σ. 96.

13. Ο Apostolo Zeno καταγράφει ανάμεσα στα έργα του Πυλαρινού και την «Εκθεση ταξιδιών» του (*Relazione dei viaggi*), σημειώνοντας ότι βρίσκεται στην κατοχή των μελών της οικογενείας του. Βλ. A. ZENO, *ό.π.*, σ. 336.

14. A. MASARACHIS, *ό.π.*, σσ. 104-105· U. TUCCI, *ό.π.*, σσ. 426-427. Βλ. J. MO-

Πέρα από τη διεθνή καθιέρωση του Πυλαρινού ως σπουδαίου γιατρού, δεν πρέπει να παραλειφθεί η ενεργή δραστηριότητά του στο διπλωματικό πεδίο και συγκεκριμένα ο ρόλος του ως προξένου στη Σμύρνη. Ο διορισμός του ως προξένου της Βενετίας στη Σμύρνη το 1710 μπορεί να καταγραφεί λεπτομερώς με βάση πληροφορίες του U. Tucci και μαρτυρίες από τα Αρχεία της Βενετίας. Μια σειρά εγγράφων από το 1710 μέχρι το 1714 μαρτυρούν το γεγονός ότι ο Πυλαρινός χειριζόταν εμπορικές υποθέσεις και συχνά αντιμετώπιζε δυσκολίες. Σε ένα έγγραφό του από τη Σμύρνη με ημερομηνία 10 Ιουνίου 1710¹⁵ ο πρόξενος αναφέρεται σε δύο εμπόρους, τους λεγόμενους Minelli και Pedrali, τους οποίους στηρίζει σε δικαστική απόφαση για ένα δάνειο που διεκδικούν.

Σε άλλο γράμμα του, που φέρει την ημερομηνία 27 Ιουνίου 1712,¹⁶ ο Πυλαρινός αυτοαποκαλείται πρόξενος Ανατολίας, Μυτιλήνης και Σμύρνης. Σε αυτό ο Πυλαρινός αναφέρεται σε ένα λαθρεμπόριο, που αφορά στο φορτίο του πλοίου Άγιος Παύλος με προορισμό τη Σκάλα της Σμύρνης. Θεωρώντας ότι το συμβάν βλάπτει τα δικαιώματα της Γαληνοτάτης, ζητά από τον πλοίαρχο την άμεση δήλωση των ονομάτων των υπευθύνων, που ανέλαβαν την αποστολή του φορτίου, και τα οποία δεν αναγράφονται, όπως κανονικά θα έπρεπε, στο «μανιφέστο» που δηλώνει το κόστος του φορτίου. Σε αντίθετη περίπτωση θα πρέπει να υποστούν τις συνέπειες και ένα μέρος του εμπορίου να κατασχεθεί από τον βάιλο της Κωνσταντινούπολης.

Φαίνεται πως το παραπάνω επεισόδιο δεν είχε αίσιο τέλος, καθώς ένα χρόνο αργότερα ο Πυλαρινός είναι απασχολημένος με την ίδια εμπορική υπόθεση και είναι σε διαμάχη με Αρμένιους εμπόρους για το λεγόμενο «cottimo», την καταναγκαστική εισφορά που του οφείλεται για το εμπόρευμα. Ειδικότερα, έγγραφο της 3ης Μαρτίου 1713¹⁷ του βαίλου της Κωνσταντινούπολης, Alvise Mocenigo, αναφέρει ότι ο πρόξενος της Σμύρνης, Ιάκωβος Πυλαρινός, ζητάει να του δοθεί η άδεια να πάει στην Κωνσταντινούπολη ούτως ώστε να τακτοποιήσει προσωπικές του υποθέσεις που έχουν μείνει ανολοκλήρωτες από το παρελθόν. Σύμφωνα με τον βάιλο, ο Πυλαρινός ζητάει επίσης την

RELLI, *Operette*, τ. 2, Βενετία 1820, σσ. 75-78.

15. A.S.V., *Cinque Savi alla Mercanzia*, Prima serie, b. 749. Γίνεται αναφορά από τον U. TUCCI, *ό.π.*, σ. 427.

16. A.S.V., *Senato, Dispacci degli Ambasciatori, Costantinopoli*, filza 171, συνημμένο έγγραφο του Πυλαρινού 27ης Ιουνίου 1712 στο έγγραφο της 3ης Μαρτίου 1713, n. 132.

17. A.S.V., *Senato, Dispacci degli Ambasciatori, Costantinopoli*, filza 171, έγγραφο 3ης Μαρτίου 1713 του Alvise Mocenigo βαίλου Κωνσταντινούπολης. Αναφορά στο έγγραφο γίνεται και από τον U. Tucci. Βλ. U. TUCCI, *ό.π.*, σ. 428.

απαλλαγή του από το αξίωμά του, αλλά αυτό το αίτημα δεν γίνεται αποδεκτό από τον βάιλο Alvise Mocenigo, γιατί το θεωρεί αβάσιμο. Ο λόγος για τον οποίο ο Πυλαρινός θέλει να μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη είναι η προσφυγή, η οποία είχε προηγηθεί στη Βενετία την περίοδο που εκείνος είχε κατηγορηθεί από τους Αρμένιους εμπόρους και τους διαπραγματευτές. Τότε είχε έρθει σε ανοιχτή διαμάχη μαζί τους, όταν συγκεκριμένα τους ζήτησε να πληρώσουν τον καταναγκαστικό φόρο (cottimo). Στο ίδιο έγγραφο υπενθυμίζεται ότι το πλοίο Άγιος Παύλος μετέφερε ένα πλούσιο εμπόρευμα του οποίου τη διακίνηση είχαν αναλάβει Αρμένιοι έμποροι παραλείποντας να κάνουν την τυπική αναφορά των ονομάτων τους στον πρόξενο. Στη συνέχεια, ο Πυλαρινός κάλεσε τους Αρμένιους στο προξενείο, για να πιστοποιήσουν ότι δεν παρέλαβαν χρήματα από τον πλοίαρχο που μετέφερε το εμπόρευμα, αλλά αυτοί αρνήθηκαν να παρουσιαστούν, με αποτέλεσμα να αναλάβει την υπόθεσή τους ο Τούρκος αρμόδιος.

Σύμφωνα όμως με τον Alvise Mocenigo, ο Πυλαρινός δεν χειρίστηκε καλά την υπόθεση. Ο βάιλος ασκεί κριτική στον πρόξενο, επειδή προέβη στη δικαιοσύνη και επεδίωξε να αντιμετωπίσει με δική του βούληση ένα ευαίσθητο θέμα που αφορά τη δημόσια περιουσία. Έτσι, χρειάστηκε να του υπενθυμίσει ότι ο ρόλος του δεν είναι να παίρνει πρωτοβουλίες και του έδωσε εντολή να εισπράττει το ποσό που του δίνεται και να μην κάνει κατάχρηση του ονόματός του.

Παρά την τελική απόφαση του Τούρκου αρμοδίου να αποζημιώσουν οι Αρμένιοι το βενετικό προξενείο, υπήρξαν αντιδράσεις. Φαίνεται όμως ότι απόρροια της υπόθεσης αυτής ήταν να ζημιωθεί το βενετικό εμπόριο και να τροποποιηθεί η διαδικασία παράδοσης εμπορευμάτων αξίας στη Σκάλα της Σμύρνης. Αρνητική τελικά αποδείχτηκε η εξέλιξη των γεγονότων για τον Πυλαρινό, καθώς το έγγραφο αναφέρει και την ανάμιξη του προξένου της Γένοβας Gionio, που, ύστερα από έκκληση του πλοιάρχου του Αγίου Παύλου, επρόκειτο να προδικάσει τον πρόξενο της Σμύρνης. Για τον Gionio, πρόξενο Γένοβας, γίνεται λόγος και σε άλλο έγγραφο του ίδιου χρόνου,¹⁸ υπογεγραμμένο κι αυτό από τον Alvise Mocenigo, βάιλο της Κωνσταντινούπολης. Στο γράμμα αυτό αναφέρεται ότι το 1713 ο Πυλαρινός επιστρέφει από την Κωνσταντινούπολη στη Σμύρνη, όπου αναμενόταν να προδικασθεί από τον πρόξενο της Γένοβας.

Στην ουσία, ο βάιλος της Κωνσταντινούπολης θίγει το θέμα του λαθρεμπορίου και την αδυναμία επίλυσής του, καθώς αυτό εξυπηρετεί

18. A.S.V., *Senato Dispacci degli Ambasciatori, Costantinopoli*, b. 171, έγγραφο του 1713, n. 135.

πολλαπλά εμπορικά συμφέροντα. Παρά το γεγονός ότι ο Alvise Mocenigo κρίνει λανθασμένους τους χειρισμούς του Πυλαρινού, στην τελευταία σελίδα του εγγράφου της 3ης Μαρτίου 1713 αξιολογεί θετικά την υπηρεσία που αυτός έχει προσφέρει ως πρόξενος στη Σμύρνη. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι «η προσφορά του Πυλαρινού δεν ανταποκρίνεται αρνητικά στις προσδοκίες του αξιώματος, δεδομένων των συνθηκών, κατά τις οποίες το εμπόριο περνάει κρίσιμη περίοδο. Αντιθέτως, οδήγησε μέχρι τώρα το δημόσιο ταμείο σε μεγαλύτερο κέρδος συγκριτικά με τον προκάτοχό του. Επίσης, κατάφερε να παραμείνει στη Σμύρνη με εντιμότητα και μακριά από προσωπικές κακοβουλίες εναντίον του έχοντας αποκτήσει την εκτίμηση και τη συμπαράσταση των συμπατριωτών του και των ξένων». (Μετάφραση από το έγγραφο της 3ης Μαρτίου 1713).¹⁹

Ένα έγγραφο προερχόμενο από τα λεγόμενα βιβλία «Libri della Cassa dei Cottimi» του βαίλου της Κωνσταντινούπολης Alvise Mocenigo παρουσιάζει τα εισοδήματα του προξενείου της Σμύρνης κατά τη διάρκεια των τεσσάρων χρόνων της θητείας του Πυλαρινού, δηλαδή από τις 26 Μαρτίου 1710 έως τις 26 Μαρτίου 1714.²⁰ Φαίνεται λοιπόν ότι έμεινε στη Σμύρνη μέχρι το 1714 και στη συνέχεια επέστρεψε στη Βενετία. Λίγα χρόνια αργότερα μετέβη λόγω της αρρώστιας του στην Πάδοβα, για να έχει καλύτερη ιατρική παρακολούθηση, όπου πέθανε το 1718.²¹

Στη Βενετία ο Πυλαρινός δημοσιεύει τα έργα του, που επιβεβαιώνουν τις πρωτοποριακές του ιδέες και την προσφορά του στην ιατρική επιστήμη. Το 1715 δημοσιεύει στα λατινικά το έργο του *Nova et tuta Variolas Excitandi per Transplantationem Methodus. Nuper inventa et in usum tracta*.²² Η μελέτη αυτή συζητήθηκε από τη Βασιλική Ιατρική Εταιρεία του Λονδίνου και ανατυπώθηκε στο περιοδικό *Philosophical Transactions*.²³ Επί-

19. 'Nel resto io non trovo che il servitio che presta alla Smirne il console Pilarino sii mal corrispondente all'espettatione di questa carica (restando nelle presenti circostanze, nelle quali il commercio è nella maggior miseria che sia mai stato) avvantaggiata la pubblica cassa più di quello sii stata nelli tempi ulteriori del passato consolato, mantenendosi egli con onorevolezza alle Smirne, e via di qualche malevolezza e disgusto privato in stima e consolatione degli Esteri e Nazionali', από την τελευταία σελίδα του εγγράφου της 3ης Μαρτίου 1713.

20. A.S.V., *Cinque Savi alla Mercanzia*, Prima serie, b. 749. Γίνεται αναφορά και από τον U. TUCCI, *ό.π.*, σ. 428.

21. Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Πάδοβας Νικόλαος Κομνηνός Παπαδόπουλος συνέθεσε επιτύμβιο επίγραμμα αποτίνοντας τιμή στη μνήμη του Πυλαρινού. Βλ. ΓΕΡ. Η. ΠΕΝΤΟΓΑΛΟΣ, *ό.π.*, σ. 135· Α. ZENO, *ό.π.*, σ. 335.

22. G. PILARINOS, *Nova et tuta Variolas Excitandi per Transplantationem Methodus. Nuper inventa et in usum tracta*, Jo. Gabrielem Hertz, Βενετία 1715.

23. *Philosophical Transactions* τ. 29, The Royal Society of London, 1714, σσ. 393-399.

σης, το έργο του μεταφράστηκε από τα λατινικά στην ελληνική γλώσσα το 1952 στα *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών* από τους Κ. Ν. Αλιβιζάτο και Γ. Κ. Πουρναρόπουλο «Νέα και ασφαλής μέθοδος της ευλογιάς διά μετεμφυτεύσεως, νεωστί εφευρεθείσα και εις χρήσιν αχθείσα, ήτις ορθώς του λοιπού τα σώματα φυλάσσει απρόσβλητα από τοιαύτης μολύνσεως».²⁴

Το 1717 δημοσιεύει στη Βενετία βιβλίο στην ιταλική γλώσσα με τίτλο *La Medicina Diffesa* (Η ιατρική αμυνόμενη), ως απάντηση σε έργο του ιατρομαθηματικού Giuseppe Gazzola, που χαρακτήριζε τους γιατρούς της εποχής ως αγύρτες. Ο τίτλος του έργου είναι *La Medicina Diffesa ovvero riflessi di disinganno sopra li nuovi sentimenti contenuti nel Libro intitolato "Il modo ingannato da falsi medici"*, αφιερωμένο στον Βενετό Πρεσβευτή Girolamo Venier, Kavalier e Procurator.²⁵

Στο σημείο αυτό, ολοκληρώνοντας τη σύντομη αναδρομή στην πορεία του Πυλαρινού ως ιατρού και προξένου σε διάφορα μέρη του κόσμου, θα ήθελα να σταθώ σε μία φράση του προερχόμενη από τον πρόλογο του έργου του: «πέρασα σχεδόν σαράντα χρόνια σε ξένες χώρες, όπου δεν εκτιμάται τόσο το να μιλάς ωραία όσο το να πράττεις ορθώς». Φαίνεται πως επεδίωκε πάντα να «πράττει ορθώς»²⁶ και να «υπηρετεί την αλήθεια» και μας το επιβεβαιώνει, όταν αναφέρεται στους λόγους συγγραφής των *Στοχασμών* του. Γενικότερα, σκοπός του ήταν να υπερασπίζεται την Ιατρική, για την άσκηση της οποίας θεωρούσε απαραίτητη την επαφή με τα αρχαία κείμενα που μελετούσε και εκτιμούσε.²⁷ Με το έργο του δε στοχεύει στην «απόκτηση δόξας μεταξύ

Βλ. ΔΗΜ. ΚΑΡΑΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, «Εμβολιασμός: Η Πρώτη Επιστημονική Εφαρμογή του από τους Έλληνες Ιατρούς Εμμ. Τιμόνη και Ιακ. Πυλαρινό (αρχές 18ου αι.)», *Δελτίο Α΄ Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Αθηνών*, τ. 53/4 (2006), σσ. 347-351. Βλ. και U.TUCCI, *ό.π.*, σ. 422· G. MILLER, «Putting Lady Mary in her Place: a Discussing of Historical Causation», *Bullettin of the History of Medicine* 55 (1981), σσ. 4-5.

24. Κ. Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ, Γ. Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, «Το περί "ευλογιασμού" έργον του Έλληνος ιατρού του ΙΗ΄ αιώνος Ιακώβου Πυλαρινού», *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. 27 (1952), σσ. 287-307. Ακολούθησε και δεύτερη επανέκδοση της μελέτης του Πυλαρινού το 1718 στη Νυρεβέργη και το 1721 στην Ολλανδία. Βλ. ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΡΤΖΟΚΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΚΕΤΟΣ, «Emmanouel Timonis, Jakovos Pylarinos and smallpox inoculation», *Journal of Medical Biography*, τ. 5 (1997), σσ. 122-123. Βλ. ΔΗΜ. ΚΑΡΑΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, *ό.π.*, σσ. 347-351.

25. G. PILARINOS, *La Medicina Diffesa ovvero riflessi di disinganno sopra li nuovi sentimenti contenuti nel Libro intitolato "Il modo ingannato da falsi medici"*, appresso Gio. Gabriello Hertz, Βενετία 1717.

26. G. PILARINOS, *ό.π.*, «Benigno e discreto lettore», σσ. 6-7.

27. Ο Πυλαρινός ήταν γνώστης και ανθρωπιστικών σπουδών. Σύμφωνα με τον Α. Zeno «passò in età di 10 anni in questa città (Venezia), e ci dimorò qualche anno, impiegandosi parte nei primi studi delle lettere umane, e parte in quelli delle leggi, per

των καλλιεργημένων, αλλά στη νόμιμη δημιουργία φυσικού ζήλου για την Ιερή Αλήθεια».²⁸ Συμπεραίνουμε ότι η φρόνηση, η αλληλεγγύη και το ήθος του Ιακώβου Πυλαρινού, καθώς και οι ιατρικές και διπλωματικές του ικανότητες, συμβάλλουν αναμφισβήτητα στην καθιέρωσή του ως μίας από τις σπουδαιότερες προσωπικότητες της Παλικής.

terminare i quali e addottorarsi andò a Padova».

28. G. PILARINOS, ό.π., «Benigno e discreto lettore», σ. 6.